

פצוע בשטח – בכלא בצפון קרוליינה

דומה שבחנוכה הזה צפוי שינוי בדמותו של יהונתן פולארד, כפי שמגלם אותה הרב חגי לובר בהצגה של תיאטרון אספקלריה: "פצוע בשטח", אחרי שלובר הרחיק לנסוע עד הכלא השמור בצפון קרוליינה, שם 'מבלה' פולארד את שנתו ה-22 מאחורי סורגים.

מעבר למצווה של הביקור בכלא, ידע לובר שעליו לעמת את הדמות הדרמטית שיצר בתיאטרון בלי להכיר את המקור, עם גיבורה האמיתי של הפרשה ההרואית-אומללה הזאת. ההזדמנות הגיעה ממש לאחרונה, כשלובר והתיאטרון שלו נסעו לסיבוב הופעות בארה"ב עם הצגות שלהם בגרסאות בשפה האנגלית, שמעבר לאינטרס האמנותי יש להן שליחות לשבור את קשר השתיקה לגבי פולארד. ההצגה גם בארץ וגם בארה"ב עוררה תגובות רבות והרבה מאוד מכתבי תמיכה וחיזוק.

להגיע לכלא השמור בו כלוא פולארד היתה משימה מסובכת. פולארד מקבל מבקרים לפי צבירת נקודות זכות. מאחר שאשתו נמצאת בארץ כבר תקופה ממושכת, התקבל האישור יחסית מהר. אח"כ נדרש אישור פורמאלי מהשגרירות הישראלית, ומהאף.בי.איי, שכל אחד שלח נציג לפגישה. אחרי שהצליח, בדי עמל, למצוא את המקום שכוח האל, היה צריך לובר לשוחח רק באנגלית, לפי תקנות המקום.

לובר: "יהונתן נראה מבוגר מהתמונה המוכרת שלו, אבל אי אפשר היה להתבלבל. הרגשנו שכבוד גדול הוא לנו, ולא שאנחנו עושים איתו חסד. הוא קיבל אותנו מאוד בחימיות. התחבקנו והתנשקנו, אבל התברר מהר מאוד שהוא רחוק מהדמות שיצרת...".

במה?

לובר: "פגשנו איש מאוד חכם ומאוד מיוחד. קשה מאוד להקיף את כל מרכיבי דמותו במשחק. הוא מורכב מכל כך הרבה נקודות, פנימיות, עצמיות וכלליות. הופתענו שלא התלונן על מצבו הגופני הקשה. הוא לא מתלהם אלא מדבר בשיקול ובענייניות. השיחה הזאת היתה יכולה להתקיים באותה מידה של נינוחות, על ספת הסלון בת"א. כשחקנים קל לנו יותר לזהות זיוף, אבל השתכנענו לגמרי שאין שום זיוף. הוא יושב שם 22 שנה, והיה לו זמן לחשוב. יצאנו נפעמים מהשיחה בת השעתיים, שנסבה ברובה על מצבו כדוגמא להתייחסותה של ישראל לערבות הדדית. הוא סיפר לנו, למשל, על ביקורו של ח"כ פינס אצלו. פינס הופתע שהוא עדיין חולם לעלות לארץ, ושאלו: למה לא תלך לשוויץ, לשכוח ולנוח מהכל? יהונתן ענה: זה הרגע המפחיד ביותר שלי בכלא, לגלות שכך מדבר מנהיג בישראל. לא שרתתי את רפי איתן, אלא את עם ישראל".

הוא אינו כועס על המדינה שהפקירה אותו?

לובר: "זה הפתיע. כי ההצגה בנויה על ציר היחסים בין פולארד לבין רפי איתן מפעילו, וכשחקן, הטריגר שלי היה הכעס הגדול על איתן, ועל הפקרת ישראל אותו. אבל כששאלתי אם אינו כועס, הוא אמר: לא, אני רק מצטער שאנשים כמותו עובדים בשירות המדינה. בוודאי שעובדת היותו עדיין כלוא מכעיסה. הרי בכוחה של פניה רשמית אחת מישראל לארה"ב לפחות להפוך את הסטטוס שלו מאסיר פלילי לפוליטי. אבל עד היום לא העבירה המדינה, שאולצה בידי בג"ץ לפני כעשר שנים להודות שריגל עבורנו, את ההצהרה הזאת לארה"ב. לכן לא רק שלא שוחרר, אלא שהוא כלוא בחברת אנשים ורוצחים, הרבה מתחת לרמתו. אלה הם אנשים מסוכנים. וזה, אני חושב, מזעזע ביותר, מעבר לשאלה האם ישראל יכולה ללחוץ כדי להוציאו. ישראל אפילו לא דאגה לביטוח רפואי עבורו ועבור אשתו. ההנהגה שלנו מפחדת מארה"ב ויש כאן בהחלט משהו מוזר. שרון אמר בפירוש שפולארד אינו בראש סולם הבקשות כמו שראוי היה שיהיה. כי ישראל, לפחות כפי שרפי איתן צוטט, תמיד התהדרה שאנחנו לעולם לא משאירים פצוע בשטח. אבל פולארד הוא גם לא בתחתית הסולם. מה שנתר הוא קול ענות שתיקה".

מעבר לכך, מה התחדש לכם לגבי פולארד בביקור הזה?

לובר: "מאוד הזדעזענו מפרטים שסיפר על סיפור הסגרתו לארה"ב בשגרירות. כשהישראלים בשגרירות ביקשו שיצא אל האמריקנים שצרו בחוץ, הוא סירב, וביקש שאם אין ברירה אחרת, הוא מעדיף שירו בו. הם סירבו, והוא נאלץ לצאת מהשגרירות, ואז, קשה להאמין, אחד מפקידי השגרירות לא התבייש, ואמר לו שקיבל הוראה לבקש מפולארד את הדו"ח האחרון.... פולארד נתן לו את הדו"ח ויצא החוצה.

האם דמותו של פולארד בהצגה עומדת להשתנות?

לובר: "מצד אחד המשחק חייב להיות הרבה פחות רגשי וכועס. צריך לבדוק מה גם ישרת את ההצגה. כי צריך גם להעביר את הכאב האישי ואת הסבל, שהוא מדגיש הרבה פחות מאשר ניתוחו ההגיוני לגבי שפלות וכניעות המדינה בעסקאות השבויים, שהוא נפל לה קורבן".

ההצגה "פצוע בשטח" מועלית בחנוכה במקומות שונים בארץ, ובמוצאי שבת היא תועלה במרכז אספקלריה בגבעת שאול בירושלים.